

bizott meg a vidékről beérkező összes anyag szakavatott feldolgozásával, ily hibákat észre nem vesz, s nem javít ki, az méltán szigorú megrovást érdemel.

Staub úr bevezető soraiban igéri, hogy legközelebb utasításokat fog írni állatphaenologiai észleletekre. Kérem St. urat méltassa ezen utasítások megírásánál jelen szerény megjegyzéseimet is becses figyelmére és szerkesztsze állatphaenologiai összeállításait a jövőben úgy, hogy azoknak a zoológ is hasznát vehesse.

DR. HORVÁTH GÉZA.

XXXII. A MAGYAR-ÓVÁRI VEGY-KISÉRLETI ÁLLOMÁS.*

A magyar-óvári felsőbb gazdasági tanintézetben a legközelebbi időben vegykísérleti állomás fog megnyitni, mely mindennemű, a földművelés körébe vágó vegyvizsgálatok mérsékelt díj mellett való eszközzésére terjedvén ki, a gazda-közönségnek minél nagyobb részvételébe és figyelmébe ajánlatik. Az állomás igazgatója Dr. Masch, művezetője pedig Dr. Ulbricht tanár.

A vegykísérleti állomás működésének megkezdése közzé fog tétetni.

A vegykísérleti állomás alapszabályai és az ott megrendelhető munkálatok dijszabályzata alább közöltetnek.

A M.-ÓVÁRI MAGYAR KIR. FELSŐBB GAZDASÁGI TANINTÉZETTEL ÖSSZEKÖTÖTT GAZDASÁGI VEGYKISÉRLETI ÁLLOMÁS ALAPSZABÁLYAI.

I. §. A kísérleti állomás célja a gazdaság emelése, s ezt elérni óhajtja: 1. Tudományos vizsgálatok kivitele által, melyek a talajisme, trágyatan, növénytermelés, állattenyésztés és gazdasági műszaki mellékületek (borkezelés, szesz- és sörgyártás, mész- és tégláégetés, cukorgyártás) terén eszközöltetnek. 2. A főlebb jelzett irányban túlnyomólag gyakorlati szempontból eszközölt vizsgálatok által (trágyázási s takarmányozási kísérletek, gyakorlati munkálatok a borpinczében, és az intézethez tartozó szesz- és sörgyártásra rendelt vegyműhelyben és hasonlók). 3. A trágya-piaczra való felügyelet, a trágyaszerekereskedések ellenőrzése (lásd az erre vonatkozó külön „Szabványt“) és új trágyaszerek elemzése által. 4. A kísérleti állomás munkálatainál nyert eredmények népszerű modorban való közzététele által. 5. Elemzéseknek magán-személyek vagy gazdasági egyletek kívánatára bizonyos díjért eszközzése által (az alább közlendő árjegyzékben foglalt illetékek lefizetése mellett); mindazáltal csak annyiban, a mennyiben ezt az 1—4. pontok alatt nevezett munkálatok és a meglevő működő erők meg-

* Közlönyünk 1870-ik évi folyamában (II. köt. 10. füz.) jelent meg Schenek István tagtársunk czikke „A külföldi gazdasági vegykísérleti állomások alakulásáról, céljáról és működéséről“, — melyben hangsúlyozva volt, hogy bárha Magyarországon is maentől előbb szervezésnek — egyelőre legalább egy-két efféle állomást. Most, midőn a magyar-óvári — ezideig hazánkban az első — vegykísérleti állomás megnyitása küszöbön van, nem mulaszthattuk el, hogy annak programját olvasóinkkal meg ne ismertessük.

Szerk.

engedik. 6. Továbbá a vegytan alapvonalában már jártas egyéneknek önálló gazdasági vegyészekké kiképzése által, kik részint mint önkéntesek, részint mint segítők működhetnek.

II. §. A kísérleti állomás ügyeit a helybeli intézet igazgatója, mint egyúttal a kísérleti állomás igazgatója és a gazdasági műszaki vegytan tanára, mint az állomás művezetője kezelik; az állomás pénzügyei pedig az intézet számadó pénztárnoka által kezeltetnek.

III. §. A kísérleti állomás munkálatainak eredményei mindenekelőtt egyes tudósítások alakjában a magyar kir. földművelési miniszterium elé terjesztetnek, azután következik ugyanazok közzététele a „Gadasági Lapok“ és a „Pester Lloyd“-hoz tartozó „Wochenblatt für Land- und Forstwirtschaft“ című lapokban. Minden év leteltével az állomás munkálatainak legfontosabb része önálló évi jelentésben kiadatik.

S Z A B V Á N Y

a trágyaszor ellenőrzésére nézve a m.-óvári magyar kir. felsőbb gazdasági tanintézettel összekötött gazdasági vegykísérleti állomáson.

1. A trágyaszor-ellenőrzés feladata megvizsgálni a különböző trágya-anyagokat, hogy mi és mennyi hasznos növényi tápanyagokat tartalmaznak, és ezáltal egyrészt a jóhitelű gyáros vagy kereskedő árúinak kelendőségét megkönnyíteni, más részről a vevőt a hamisítás által okozott kártól és egyéb megrövidítéstől megóvni.

2. E cél elérésére egyrészt a kísérleti állomás, másrészt a gyáros vagy kereskedő között következő általános alak szerint kiállított szerződés kötetik:

1. §. N. N. úr megengedi a m.-óvári magyar kir. gazdasági vegykísérleti állomás vegyészeinek — minden tetszés szerinti időben gyár- és rakhelyiségeibe a szabad bejárást, hogy azok minden időben mindent kívánatuk szerint megtekinthessenek és a készletekből tetszés szerint próbákat vehessenek.

2. §. E próbák a kísérleti állomáson lelkiismeretesen és lehetőleg rövid idő alatt megvizsgálatnak, a vizsgálat eredménye pedig N. N. úrral — hitelesített bizonylat alakjában — tüstént az elemzés bevégezése után közöltetik.

3. §. E bizonylatnak az üzlethelyiségben — mindenki szabad megtekintésére — kiállítva kell maradnia mindaddig, míg egy új annak helyére nem állítatik. Ha az árú hibás, a bizonylatban világosan kimondatik, hogy a hiba

1. a nagy nedvességtartalom,
2. az idegennemű hozzávegyítések,

3. az igen magas — a valódi trágyaértékhez arányon kívül álló — eladási árban fekszik.

4. §. N. N. úr biztosítja — vevői számára — árucikkének mérvadó növény-tápanyag tartalmát azon száztól, mely a kísérleti állomás elemzésével összehangzásban áll. Ha N. N. úr bizonyos mennyiségű árú vásárlásánál vevőinek megengedi, hogy azok a kísérleti állomás által az ő (az eladó) költségeire ellenőrzési elemzést eszközöltesse, vagy ha maga a vevő tetszés szerinti mennyiség vásárlásánál ily elemzés költségeit viseli, köteles N. N. úr, ha az eladott árú tápanyag-tartalma a biztosított száztól meg nem felel, a hiányhoz képest a vevő kárát megtéríteni.

5. §. A trágyaszor-ellenőrzés díjai a kísérleti állomás árszabályzata szerint számíthatnak. A fizetés a kísérleti állomás pénztáránál negyedévenként történik.

6. §. Az áru elemzési eredményét a kísérleti állomás azonnal átadja a „Gazdasági Lapok“ és a „Pester Lloyd“-hoz tartozó „Wochenblatt für Land- und Forstwirtschaft“-nak közzététel végett, mi mellett azonban szabadságában áll N. N. úrnak a közönséget más hírlapok által is az illető szerződési viszonyról és a vizsgálati eredményekről értesíteni.

7. §. A megvizsgált trágyaanyagokból — a mennyire ez kivihető — próbák egy év leteltéig hivatalos zár alatt őriztetnek azon esetre, ha netalán egy utóellenőrzés szükségessé válnék.

A m.-óvári m. kir. felsőbb gazdasági tanintézetrel egybekötött gazdasági vegy-kísérleti állomás árjegyzéke.

Szám		Díj forintokban	Beküldendő mennyiség	A cso- magolás neme	
<i>A) Kőzetek, földnemek és hasonlók.</i>					
1	Egy talajmutatvány ú. n. iszapolási elemzése, hozzávéve a légszáraz talaj nedvességének a hevítés által származott hiány és hígított sósavban oldható anyagok meghatározását.	6	10 font	Légszáraz állapotban zacskókba pakolva küldendő be	
2	Egy talajmutatvány vagy kőzet teljes elemzése (hozzávéve az elsőnél az iszapolási elemzést) a körülményekhez képest.	10—15	Egy fnt közet- teknél, 10 fnt ta- lajneműeknél		
3	Egyes alkatrészek súlyszerinti meghatározása (oldható vagy oldhatatlan káli, mészföld és mások.)	1—2 ¹ / ₂	mint 2-nél		
<i>B) Viz.</i>					
4	A keménységi fok meghatározása	1	1 pint	Jól tisztított s gondosan elzárt üvegpalackokban	
5	Szilárd alkatrészek vagy üledékanyagok meghatározása	2	"		
6	Szerves anyagok meghatározása	2	"		
7	Főzés által kiválasztható anyagok (kazánköképzők) meghatározása	2 ¹ / ₂	2 pint		
8	A főzés után oldatban maradó mész- és magnézia-sók (részben kazánköképzők) meghatározása	3	2 pint		
9	Tökéletes elemzés (azaz a mennyiben a gazdasági czélokra szükséges)	20	15		
10	Egy-egy alkatrészek meghatározása	1—2 ¹ / ₂	5		
<i>C) Trágyaszerek.</i>					
11	Nedvességtartalom meghatározása	1	2 font lepecsételt üveg- edényben		
12	Elégheetlen részek	1			
13	Sósavban oldhatatlan részek meghatározása	1			
14	Osszes phosphor-sav	1 ¹ / ₂			
15	Oldható "	1 ¹ / ₂			
16	Osszes légeny-mennyiség	2 ¹ / ₂			
17	Salétromsav	2 ¹ / ₂			
18	Ammon	1 ¹ / ₂			
19	Mész vagy magnézia	1			
20	Káli	2 ¹ / ₂			
21	Kénsav vagy chlór	1			
<i>D) Növényi-, állati-, táp-, takarmány- és váladék- anyagok.</i>					
22	Szerves állományok nedvességtartalmának meghatározása általában	1 ¹ / ₂	1 font	Száras anyagoknál zacskókban vagy faedényekben, nedveseknél jól zárható üvegedényekben	
23	Nedvtartalom meghatározása (szőlőben stb.)	2 ¹ / ₂	5 "		
24	Osszes légeny-, salétromsav- és ammon meghatározás	mint 16—18	1 "		
25	Czukortartalom meghatározás	2 ¹ / ₂	1 "		
26	Szerves anyagok keményítő tartalmának meghatározása általában	2 ¹ / ₂	1 "		

Szám		Díj forintokban	Beküldendő mennyiség	A cso- mago- lás neme
27	Zsirtartalom meghatározása	2	1 font	
28	Más szerves vegyek meghatározása, a mennyiben azokra nézve eléggé pontos módok léteznek.	idő és munka- arány szerint	?	
29	Hamutartalom meghatározása	3	1 font	
30	Tökéletes hamuelemzés	12	5 "	
31	Táp- vagy takarmányérték meghatározása (a nedvesség, légyentartalmú anyagok, nyers rost, zsir, hamu, más légyen nélküli anyagok, egyidejűleg salétromsav és ammon meghatározása)	12	2 "	
32	Marhasó foktartalmának meghatározása	2 ¹ / ₂	1 "	
33	Tejvizgálat fajsúly és tejfölmérővel	2	1 pint	
34	Tej-, tejföl-, vaj- vagy sajt tökéletes elemzése	10	1 pint v. 1 font	Száraz anyagoknál zacskókban vagy faedényekben, nedveseknél jól zárható üvegedényekben
<i>E) Nyersanyagok és műipari termények.</i>				
35	Száraz állomány meghatározása	1—1 ¹ / ₂		
36	Szesz	1 ¹ / ₂	1 font	
37	Összes sav	1		
38	Borkő	3		
39	Eczetsav	1 ¹ / ₂		
40	Cukor	2 ¹ / ₂		
41	Légyen	2		
42	Cser- és festőanyag	2		
43	Hamumennyiség	3	1/3 pint vagy 1 font	
44	A főnebbi anyagok együttes meghatározása	10—15	2 pint	
45	A főnebbi anyagok görcsi vizsgálata	1	1/2 "	
45b	Ha a görcsi vizsgálatról rajz kívántatik	5	—	
45c	Kóstolási próbák szakértők közreműködésével díj nélkül történnek	—	1/2 pint	Erős falú, jól tisztított, jól zárható, és ha szükséges jéggel töltött palackokban
46	Nyerhető csefrefrivot (Maischextrakt) mennyiségének meghatározása gabona és más hasonlóból	2	2 font	
47	A keményítő közvetett meghatározása burgonyában	1 ¹ / ₂	5 "	
48	Nedvesség, gyanta, cseranyag és oldhatlan részek meghatározása komlóban	8	2 "	
49	Czukorrépa czukornedvtartalmának meghatározása	3	10 "	
50	Czukorrépában, répalében, nyers- és finomított cukorban a cukor-, egyéb szerves nem -cukoranyag-, sók- és nedvességtartalom meghatározása	6	10 font répa 1 font cukor	
51	A czukortartalom meghatározása czukorszörpben	5	1 font	
52	Nyerhető hamuszirmennyiség megh. cukor-szörpnél	5	1 "	
53	A csontszén szénsavas mésztartalmának meghatározása	2	1 "	
54	A csontszén, szénsavas mész és kénsavas mész (gipsz) tartalmának meghatározása	5	1 "	
55	A csontszén szintelenítési képességének meghatározása	1 ¹ / ₂	1 "	
56	A csontszén teljes vizsgálata	12	1 "	
57	Eczet, hamuszir, szikso vizsgálata, eczetsav, szénsavas káli- és nátron-tartalmukra nézve	2	1/2 pint v. 1/2 font	
58	Agyag, mész és dolomit; lásd A) alatt	—	—	
59	Gyapjuban a tiszta szál meghatározása	5	1/2 font	
60	Csersav-meghatározás cserzőanyagokban	2	1—2 font	Bádogszelencében v. dugaszos üvegekben, czukornál gaszos üvegekben

M E G J E G Y Z É S E K.

1. A legtöbb esetben a beküldendő tárgy tiszta súlyát, annak be-
csoomagolása előtt meghatározni szükséges lesz. Ezen adat a kérdéses tárgy-
ról szóló egyéb, lehetőleg pontos adatok mellett beküldendő, és azon kérdés,
hogy a beküldő által kívánt vizsgálat mire terjedjen ki? — szabatosan körül-
írandó, a midőn is a főnálló árjegyzék illető száma vagy pedig az elemzés
célja megemlítendő.

2. Ha csak minőleges (qualitativ) elemzés eszközlése kívántatik, ez esetben minden egyes szervetlen vegy kimutatásáért legfeljebb 50 krajczár számíttatik, — szerves vegyek kimutatására ily szabály nem állítható fel; ez esetben, valamint abban is, ha esetleg egy súlyszerinti (quantitativ) elemzés-költség kiszámítására a létező árjegyzék ki nem terjedne — a kívánt munkálat költsége iránt tett kérdésekre pontos értesítés adatik.

3. A mennyire kivihető — az elemzésre beküldött anyagból egy részlet egy év leteltéig hivatalos zár alatt eltéttetik. — A kísérleti állomás adatainak pontosságára nézve csak a beküldött mutatóanyagokhoz képest kezeskedik. Hol átlag próbabeküldésről van szó, ott egy ilyennek nyeresére a beküldőnek kell a lehető legnagyobb gondot fordítani.

4. A kísérleti állomás kötelezi magát — ha egyáltalában a munkálat kivitelre elfogadtatott — (l. alapszabály I. §. 5.) — hogy részletes munkálatot négy, — könnyebben kivihetőt két, — és csekélyebbet egy hét alatt — a beküldés napjától számítva — bevégez, s az eredményt a beküldővel rögtön levél útján bérmentesen tudatja.

5. Ha az elemzés eredményére nézve részletes vélemény kívántatik, ezen kívánságot határozottan ki kell nyilatkoztatni, mely esetben egy ily véleményért félív terjedelméig három forint, minden további félívért ugyanannyi számíttatik. E szabály oly esetekre is vonatkozik, hol egyéb, nem elemzésekre vonatkozó vélemény kívántatik. Ezen díjak utánvétellel szedetnek be.

6. Ha a helyszínén szemle kívántatik, vagy ha egy teljesítendő vizsgálat a helyszínén teendő puhatolást igényel, ez esetben az útiköltség megtérítésén kívül minden félnapra négy frtnyi illeték adandó azon egyénnek, ki a szemlét vagy fölvételt eszközli.

7. Minden kérdések és küldemények bérmentesen ily cím alatt intézendők: „A gazdasági vegykísérleti állomás művezetőjének M.-Óvártt.“

8. A beküldött tárgyak viteldíj-költségeit a beküldő viseli. A kívánt munkálatért járó árszabály szerinti, vagy esetleg megelőzőleg tett kérdés után megállapított munkadíjösszeg előre, tehát a vizsgálandó tárgy beküldésekor lefizetendő. Ha kívántatik, az illető díjösszeg lefizetése a vizsgálandó tárgy beküldése után, de a vizsgálat előtt postai utalvány útján is elfogadtatik.

Ha a kívánt munkálat kivitele megtagadtatik, ez esetben a beküldött vizsgálati tárgy és díjösszeg visszaküldésének költségeit a kísérleti állomás fedezendí.

„Gazd. Lapok.“

APRÓBB KÖZLEMÉNYEK.

ÁSVÁNY- ÉS FÖLDTAN.

(Rovatvezető: KRENNER JÓZSEF.)

(10.) FOLYÓ-KÉPZŐDÉS.* — Nincs a természetben tünemény, melynek előzménye és következménye, oka és okozata ne volna. Az emberi elme nem elégszik meg valamely termé-

zeti tünemény egyedüli vizsgálatával, hanem igyekszik összeköttetésbe hozni mindazokkal, melyek megelőzték, s melyek követni fogják.‡

* Tyndall J.: „Das Wasser in seinen Formen“ című művéből. Megjelent az Internationale wissenschaftliche Bibliothek kiadásában. Lipcsében, 1873.

Így, ha a folyók és jégárok vizsgálatába bocsátkozunk, fáradságunk tetemesen nagyobb lesz, ha ezeknek nemcsak sajátos tüneményeit, hanem

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.